Pélé Yoets

Tokha'ha - Réprimande - Tav

תוכחה היא אחת מרמ"ח מצות עשה, דכתיב (ויקרא יט יז) הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. וזאת המצוה מטלת על כל ישראל, לא כמו שסוברים רבים מעמי הארץ שלא נתנה מצוה זו אלא למי שהוא חכם העיר, לא כן הדבר, אלא כל בר ישראל חיב להוכיח את חברו בראותו שעובר עברה או שנמנע מלקים מצוה. ויותר יגדל החיוב על שאר עמא, שדבריהם עושים פרות יותר מדברי החכם, שאם יוכיחנו החכם, יאמרו, הוא חכם, הוא חסיד ומי יוכל לעשות כמעשהו, אם היינו כלנו כמותו, היה בא המשיח, כאלו ביאת המשיח הוא דבר בלתי אפשר על ידינו. ועוד, שהחכם אינו מצוי תדיר אצל עמי הארץ ואינו רואה במעשיהם, לא כן חברו הרגיל אצלו, וכאשר יוכיחם ויאמר להם, אל נא אחי תרעו, וגם לי לבב כמוכם לעשות כמעשיכם, אך חוששני לי מחטאת, כי האלהי"ם יביא במשפט על כל, ולמה לא נחוס על כבוד קוננו ונהיה מאותם שנאמר עליהם (משלי יז כה) כעס לאביו בן כסיל, וממר ליולדתו, ולמה לא נחוס על נפשנו ונהיה מאבדים עצמנו לדעת, כזאת וכזאת ידבר איש אל רעהו ודבריו עושים פרות: וידוע שכל ישראל ערבים זה לזה כדכתיב (ויקרא כו לז) וכשלו איש באחיו. איש בעוון אחיו, ובהדי הוצא לקי כרבא (ב"ק צב, א). ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת נד ב) שמי שרואה את חברו עובר עברה ואינו מוכיחו על פניו, מעלה עליו הכתוב כאלו הוא עשאה והוא נענש תחלה, כמו שמצינו (שם א) בחרבן בית המקדש דכתיב (יחזקאל ט ו) וממקדשי תחלו ממקדשי תחלו, ואף על פי שאמר הקדוש

1 Histoire pour Chabbath, Tome 1 (Binyamin Benhamou)

Les plus passionnantes histoires racontées par Binyamin Benhamou, enfin en livre !

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

ברוך הוא, גלוי וידוע לפני שלא היו מקבלים מהם, קטרגה מדת הדין ואמרה, אם לפניך גלוי, לפניהם מי גלוי, ונגזרה
עליהם מיתה אף שקימו את התורה מאל"ף ועד ת"ו. ובספר החסידים (סימן קנג) כתב, שמי שעובר עברה ולא הוכיחו חברו ומת בה, חשוב כאלו הרגו, ואת דמו יבקש הקדוש ברוך הוא מידו, ואם הוכיחו ולא שמע בקולו, מה כתיב עליו (יחזקאל ג יט) ואתה כי הזהרת רשע, הוא בעונו ימות ואתה את נפשך הצלת. ואמרו (סכר חסידים סימן ה) שהמוכיח חברו ולא שמע בקולו, נוטל זכיותיו ממנו:
והנה מה שאמרו (שבת נד, ב) מי שיש בידו למחות באנשי עירו, נתפס על אנשי עירו, באנשי ביתו, נתפס על אנשי ביתו, משמע שאין הדבר אמור לכל, אלא למי שיש בידו למחות.
וכן אמרו על פסוק (דברים א יג) ואשימם בראשיכם.
ואשמם כתיב, שאשם הקהל נתון על ראשי הקהל, הינו לענין מחאה, דתוכחה לחוד ומחאה לחוד, דתוכחה
בדברים, ומחאה בשוטים ומקלות, שזה אינו ביד כל אדם, אלא כל איש שורר בביתו, וראשי הקהלות מושלים על קהלתם, ויש לאל ידם לשבר מלתעות רשע, עליהם מטלת חובת מחאה, אבל חיוב תוכחה הוא דבר השוה לכל נפש:
והן בעוון גברה חנפה ואין בדור זה מי שיוכיח, ובפרט לאיש מכבד, אם רואה אותו עובר על דברי תורה, הוא בוש וירא לגשת ולומר לו, מדוע אתה עובר את מצות המלך, מלכו של עולם, וכובש פניו בקרקע ועושה עצמו אשר לא ראה ואשר לא ידע, אוי לנו מיום הדין ומיום התוכחה, כי יפקד השם על מצות התוכחה מה נענה ומה נאמר, כי יאמר, על כבודך הקפדת הרבה, ומה גם על כבוד אביך ואמך היית מקפיד הרבה, שאם היית רואה איש מכה אביך ואמך או מקלל אותם, היית יוצא לקראת נשק ויורד עמו עד לחייו, ולמה לא תקפיד על כבוד שמים בראותך איש עובר עברה שהוא

1 Histoire pour Chabbath, Tome 1 (Binyamin Benhamou)

Les plus passionnantes histoires racontées par Binyamin Benhamou, enfin en livre !

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

מקל בכבוד שמים, וגורם צער וכעס ופגם, ונרגן מפריד אלוף, וכהנה רעות רבות, ואין איש שם על לב, הלואי שלא יהא שמח לאיד בתקלת חברו, כדי שיהא הוא נכבד וחברו נבזה. ויש שאין מוכיח מפני שאין בדור הזה מי שיקבל תוכחה, שאם ירצה איזה איש להוכיח לאנשים שכמותו, יתלוצצו עליו הליצנים ויאמרו, מי שמך לאיש שר ושופט ומוכיח, ומחרפים אותו ומבזים אותו, ולאנשים כאלה, מצוה שלא להוכיחם, שהרי אמרו (יבמות סה, ב) כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע. ואסורא נמי איכא להוכיחם, דכתיב (משלי ט ח) אל תוכח לץ. אבל לא יוכל אדם לומר, קים לי בגויהו שאינם שומעים או שהם ליצנים, כי ה' יראה ללבב, ואם לפניו גלוי, לפנינו מי גלוי, אם לא שברור כשמש שאינו חושש על האסורים, ולא ישמע לקול מלחשים, שאז אמרו (ביצה ל, א) מוטב יהיו שוגגים ואל יהיו מזידים. וזהו דוקא כשאין יודעים שהוא חטא, דהוו להו שוגגים, אבל אם יודעים שהוא חטא ועוברים עליו, יוכיחם על פניהם, אולי ישובו מדרכם הרעה, דלא שיך לומר, מוטב יהיו שוגגים: ומיהו לדבר טוב נמי יש גבול, שאף בתוכחה לא ירבה כל כך בדברים אם חושש שלא יקבלו, שהרי אהרן נענש על שהיה נוטל את העגל ושוחטו לפניהם, ומראה להם שאין בו ממש (ויקרא רבה ז א), באפן שעשאם פושעים. וכן כתבו שבצבור לא יוכיח אלא פעם אחת, ובצבור לא שיך מוטב יהיו שוגגין, שידבר למאה, ואם לא, לאחד. ובדבר המפרש אסורו בתורה לא אמרינן מוטב יהיו שוגגין, אלא חיב להודיעם ולהוכיחם: וצריך זהירות באפן התוכחה שלא ישא עליו חטא, דהינו שלא ילבין פני חברו, ולא ידבר אליו קשות באפן שיביא לידי מחלקת וקטטה ושנאה ותחרות, אלא לשון רכה תשבר גרם (משלי כה טו), בסתר. ומה מאד צריכים לזהר הדרשנים שלא לנגע בכבוד הבריות, ושלא להזכיר חטא שעשה איזה פרטי בתוך

1 Histoire pour Chabbath, Tome 1 (Binyamin Benhamou)

Les plus passionnantes histoires racontées par Binyamin Benhamou, enfin en livre !

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

דרושם, כי דם יחשב לדרשן ההוא, דם שפך אלא גם כשיוכיח
על עברות שדשו בהם פרטי, יכבדהו וינשאהו תחלה
כדי שיקבל התוכחה, וזה פרשו המפרשים פרוש הכתוב (שם
ט ח) אל תוכח לץ פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך. שאל יוכח
בלשון לץ לומר לו, אתה לץ רשע למה תעשה כך וכך,
אלא יאמר, אתה חכם, איש טוב, משבח ומפאר, ולא נאה לך
מעשים כאלה, חזר בך כדי שתהיה שלם בכל ויהללו בשערים
מעשיך. ואם לא יקבל ברכות ולא ישוב מדרכו הרעה, ידבר
קשות ויוסיף, עד להכותו, אם יש בידו למחות. והיותר טוב למי
שהוא דרשן, שכשרואה שיש בני אדם פרוצים באיזה דבר, יבקש
לדרש בספר על אותו ענין, או בעמדו בקהל אנשים יגלגל
הדברים להודיע האסור שיש בדבר ההוא וחמר שבו, השומע
ישמע והחדל יחדל:
ומצוה זו יכול האדם לקים אף כי אחרי מותו לרב דורות, אם
חננו השם דעת, יכתב בספר דינים ומוסר השכל. ואף כי רבו
הספרים כאלה ותורה מנחת בקרן זוית, אין דורש ואין מבקש
כי אם השרידים, אף על פי כן הוא יעשה ויכתב רבי תורתו,
אולי ברב הימים המצא ימצא שיטל ספרו בידו ויעשו לו דבריו
פרות, ויבנה גם הוא ממנו ויהיו שפתותיו דובבות בקבר.
ועל כן מה טוב ומה נעים לסדר ספר מדינים ומוסר
ללועזים בלעז, כי הן רבים עתה עם הארץ, ויותר מועיל
ומזכה לנפשו בעשות ספרים כאלה, מעשות ספרים בפלפולים
וחדודים ודרושים, אשר ספרים כאלה רבו והם מגוללים בעפר,
עש יאכלם, כי הספרים רבים והלומדים מועטים, ומסתפקים
בספרי התלמוד ופוסקים, ומפרשים ראשונים וקצורי דינים,
הלואי שיספיק לנו הזמן ללמד אותם כתקונם, אבל למוכיחים
ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב:

1 Histoire pour Chabbath, Tome 1 (Binyamin Benhamou)

Les plus passionnantes histoires racontées par Binyamin Benhamou, enfin en livre !

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions